

KILAVUZ KİTAPLARIN GEREKLİLİĞİ HAKKINDA SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Ergün YURTBAKAN¹, Lale CERRAH ÖZSEVGECİ²

1 Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Trabzon, Türkiye, gamsiz6436@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8811-6320.

2 Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye, Türkiye, lalecerrah@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0002-2210-9838.

Geliş Tarihi: 19.10.2018 Kabul Tarihi: 06.03.2019

Öz: Bu araştırmanın amacı, ilkokulda kılavuz kitapların gerekliliğine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Betimsel tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın örneklemini 5 farklı ilde görev yapmakta olan ve amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen 89 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak açık uçlu anket kullanılmıştır. Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin ilkokulda kılavuz kitapları kullanma durumları ve kılavuz kitaplara eklemek ya da çıkarmak istedikleri bölümler, kılavuz kitapların gerekliliği ve hangi derslerde kılavuz kitapları daha çok kullandıkları, kılavuz kitapların yapılandırıcı yaklaşıma uygunluğu, psikomotor becerileri destekleme yeterlilikleri, çoklu zeka kuramına göre zeka alanlarını ne kadar destekledikleri hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Betimsel analiz ile analiz edilen veriler frekans ve yüzde ile tablolarda gösterilmiştir. Çalışma sonunda, sınıf öğretmenleri, kılavuz kitapların öğretmene rehberlik etmesi nedeniyle gerekli olduğunu ve kılavuz kitapların daha fazla etkinliğe ihtiyacı olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında sınıf öğretmenleri kılavuz kitapların öğrenci seviyesine uygun olmadığı için kullanmadıklarını ve kılavuz kitaplara en çok Türkçe dersinde ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak sınıf öğretmenleri, kılavuz kitapların yapılandırıcı yaklaşıma uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmenleri, kılavuz kitaplardaki etkinliklerin psikomotor becerileri kazandırdığını ve içindeki etkinliklerin çoklu zeka kuramının tüm zeka alanlarını desteklediğini ifade etmişlerdir. Öğrenci seviyesine uygun, bol etkinlik içeren kılavuz kitapların sınıf öğretmenlerine dağıtılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapılandırıcı yaklaşım, sınıf öğretmeni, öğretmen kılavuz kitabı

THE VIEW OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS ABOUT THE NECESSITY OF TEACHER'S GUIDE BOOKS

Abstract:

The aim of the study is to specify the views of the primary school teacher's about the necessity of teachers guide books. The sample of this study in which descriptive survey research technique of quantitative research is used, consists of eighty nine primary education teachers who are chosen convenience sampling and work in five different cities, open-ended questionnaire as a data collection tool, is used in this study. In this research, the views of the primary education teacher about the application of teachers guide books, the sections that they want to add to the books and remove from the books, the necessity of these books, the lessons that the teachers mostly apply to the teachers guide books, the convenience of the books to the constructivism, the sufficiency of developing psychomotor skills, and to what extent they support the intelligence quotients according to the theory of multiple intelligence are tried to designated. The data, analyzed by descriptive analysis are shown in tables with frequency and percentage. At the end of this study, primary education teachers stated the necessity of teacher's guide book as they guide the teachers and they also remarked that more activities should be included in guide books. Moreover, the teachers of primary education stated that they do not use the teachers guide book as not being suitable for the level of students and they mostly need them for Turkish lessons. Although the teachers think that teachers guide books are suitable for constructivism, they did not remark anything about the reason of their suitability. Furthermore, primary education teachers add that the activities of teachers guide book develop the psychomotor skills and they support the intelligence quotients of the theory of multiple intelligence. It is essential that guide books are distributed to primary school teachers that are compatible to student levels and include lots of activities.

Keywords: Constructivism, primary school teacher, teacher guide book

Giriş

Yapılandırmacılık, bireyin dünyayı nasıl algıladığını ortaya koyan (Brooks ve Brooks, 1993: s. 41), öğrenme esnasında aktif olarak rol aldırarak (Akınoğlu, 2011, 74), bilgiyi temelden oluşturup, bütünleştirmesine dayanan (Demirel, 2001, 241; Simpson, 2002, 348), ya da bilgiye nasıl ulaşıldığıyla ilgilenen felsefi bir bakıştır (Savery ve Duffy, 1995, 35). Öğrencinin problem çözme, kritik düşünme ve aktif katılımı üzerine temellendirilen yapılandırmacılık anlayışı (Sağlam ve Bilgili, 2006, 282), öğretmenin rehberliğinde, öğrencilerin bilinçli, yaratıcı, araştıran, soruşturan, neyi, nereden ve neden öğrendiği-

ni bilen bireyler olarak yetişmesine olanak sağlar ve öğrencilerin önceki deneyimleri aracılığıyla yeni bilgiler üretmelerini sağlar (Jonassen, Peck ve Wilson, 1999, 156 ; Kohang, Riley, ve Smith, 2009, 94). Bu bilgiyi oluşturma sürecinde öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci etkileşimi önemlidir (Liang ve Gabel, 2005, 1145). Yani öğretmenin kontrolüyle, öğrencilerin bağımsızlığı arasında iyi bir denge kurulmalıdır (Golding, 2011, 467). Her ne kadar yapılandırmacı yaklaşımda öğrenciler öğrenme sürecinde aktif rol oynasa da öğretmenlerin de bu süreçte önemli görevleri vardır (Vermette ve Foote, 2001, 30). Bu görevler; öğrenci katılımını ve kabulünü teşvik etmek, etkileşimli fiziksel materyaller ile birlikte ham ve birincil kaynakları kullanmak; sınıf içinde sınıflandır, çözümler, tahmin et, oluştur gibi eylem ifadeleri kullanmak, kavramlara ilişkin kendi anlamlarını öğrencilerle paylaşmadan önce öğrencilerin kavramdan ne anladıklarını ve ön bilgilerini araştırmak, öğrencilerin eğitim programlarıyla bağlantılı öğrenmelerini sağlamak, öğrencilerin ne bildiklerini tartışarak birbirlerinin fikirlerini karşılaştırmalarına fırsat vermek, öğrencileri grup etkinliklerinde yer almaya ve işbirliği içinde çalışmaya teşvik etmek, soru sorduktan sonra öğrencilere düşünmeleri için zaman vermek; öğrencileri, tartışma ve karşılaştırma yapmaya teşvik etmek, öğrencilere metaforlar yaratmaları ve ilişkiler oluşturmaları için zaman vermek, öğrenme halkası modelini sık sık kullanarak öğrencilerin doğal meraklarını geliştirmektir (Brooks ve Brooks, 1993, 9). Kısaca yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen eğitimcinin görevi, bilgi dağıtmak değil, öğrenenin bilgiyi inşa etmesine rehberlik etmektir (Glaserfeld, 2007, 29). Ayrıca öğretmenlerin sınıf yönetiminde düzen oluşturma, koruma, sürdürme ve yeniden sağlama boyutlarında daha üst düzeyde yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir (Çandar ve Şahin, 2013, 117). Bütün bu özellikleri gösteren öğretmenlerin sınıflarındaki öğrencilerin akademik başarılarında ve bilgilerin kalıcılığında artış sağlanabilir (Özerbaş, 2007, 629).

Millî Eğitim Bakanlığı, yapılandırmacı yaklaşımı tanıtmak için öğretmenlere hizmet içi eğitimler vermiş, kuramı tanıtıcı CD'ler ve öğretmen kılavuz kitapları dağıtmıştır (Ayvacı ve Er-Nas, 2009, 214). Bu yollardan biri olan kılavuz kitapları öncelikle yapılandırmacı yaklaşımı tanıtmakta daha sonra öğretmenlerin kuramın uygulanma sürecinde dersin hangi aşamalarında neler yapması gerektiğini anlatmaktadır (Turan ve Karabacak, 2008, 139). Yani öğretmen kılavuz kitabı öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırmalar, internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eser olarak tanımlanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2004, 393). Bu eserler sayesinde öğretmenler kullanacakları teknikleri, etkinliklere ne kadar süre ayıracaklarını belirleyerek kendilerini geliştirme ve eksiklerini giderme fırsatı bulurlar (Turan ve Karabacak, 2008, 140). Ayrıca konuları nasıl sunacakları, öğrencilerde bilgi, beceri ve fikirlerin birbiriyle ilişkisini nasıl kuracakları ve öğrencilerin öğrenme süreçlerinin hangi aktivitelerle değerlendirilecekleri konusunda planlama yapabilirler (Köseoğlu ve diğerleri, 2003, 25). Öğretmenlerin alıştıkları yöntemlerin dışındaki uygulamalara rehberlik etme ve öğ-

renç merkezli öğretimi uygulama açısından kılavuz kitapların kullanılması önemlidir (Uluçınar-Sağır, 2017, 21). Bu önemle kılavuz kitapların; öğretim programındaki amaç ve kazanımlara uygun olma, öğrenme ve öğretmeyi kolaylaştıracak örnekler içermeye, duyuşsal özelliklerin kazandırılmasında kullanılabilir yöntem ve tekniklere yer verme, öğrenci düzeyine uygun olma, öğrenciyi araştırmaya sevk edecek ödev ve proje gibi çalışmalara yer verme, konu sonunda kavram sözlüğü yer alma ve ünitelendirilmiş yıllık plan içermeye gibi özellikleri vardır (MEB, 2006, 1130). Bu özelliklere sahip kılavuz kitapları var olan programla uyumlu olmalı, bilimsel yöntemler doğrultusunda hazırlanmalı, bilginin gelişimi ve değişimi ile birlikte sürekli olarak güncellenmelidir (Yaman ve Demir, 2015, 25). Fakat mesleki deneyimi az olan öğretmenlere büyük fayda sağlayan kılavuz kitaplar bakanlık tarafından kaldırılmış ve kaldırma gerekçesi ile ilgili herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Eğer öğretmenleri sınırlama gerekçesi ile bu kitaplar kaldırılmışsa, kitaplar öğretmenleri sınırlamamakta, aksine öğretmenler kılavuz kitaplardaki etkinlikleri çevresel faktörlere göre esnetebilmektedir. Hatta öğretmenler kılavuz kitaplardaki dersin işleme basamaklarından olan dikkat çekme, güdüleme ve değerlendirme çalışmalarında kılavuz kitaplardaki çalışmaların yanında farklı çalışmalar da yapılabilmektedir (Ceylan, 2018).

Bu bağlamda kılavuz kitaplarla ilgili olarak Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Müzik gibi derslere giren branş öğretmenlerinin kullandıkları kılavuz kitapların uygulanma durumları, uygulamadaki görünimleri, öğretime yansımaları, hedeflenen temel becerileri kazandırmadaki yeterliği, işlevselliği ve en çok da yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğu hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmıştır (Akkocaoğlu, 2017; Ayvaci ve Çoruhlu, 2011; Ayvaci ve Er-Nas, 2009; Demirci, 2009; Göçer, 2011; Hayırsever, 2010; Kılıç, 2008; Şimşek-Özkan, 2011; Tekeli-Yıldızhan, 2010; Turan ve Karabacak, 2008; Yaman ve Demir, 2015). Sınıf öğretmenlerinin ise Türkçe, Matematik dersi kılavuz kitaplarının yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğu (Bircan ve Gökbulut, 2014; Erdoğan, 2007; Küçükaydın ve İşcan, 2017), fen kılavuz kitaplarının fen öğretim programına uygunluğu (Uluçınar-Sağır, 2017), sosyal kılavuz kitaplarının uygunluğu (Tekeli-Yıldızhan, 2017), kılavuz kitapların demokrasi ve çok kültürlülük kavramları açısından yeterliliği hakkındaki düşüncelerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmıştır (Akar ve Yalçın, 2017). Yapılan araştırmalara bakıldığında kılavuz kitaplar hakkında, sınıf öğretmenleri ile ilgili fazla çalışma yapılmadığı, yapılanların ise genelde bir dersin kılavuz kitabı ile ilgili olduğu görülmektedir. Yalnız Toraman, (2010, 5) sınıf öğretmenlerinin kılavuz kitapları kullanmaya yönelik tutumlarını belirlemeye çalışmıştır. Oysa Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Trafik Güvenliği, Müzik gibi birçok derse giren sınıf öğretmenlerinin tüm bu derslerde kullandıkları kılavuz kitaplar hakkında düşüncelerini yansıtan çalışmaların yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bakanlık tarafından kaldırılan ve neden kaldırıldığı ile ilgili herhangi bir açıklama yapılmayan kılavuz kitaplarının kaldırılmasından (Ceylan, 2018) sonra araştırma, tüm derslere giren sınıf öğretmenlerinin kılavuz kitaplarının gerekliliğine, ders işleme esnasında bu kitaplara ihtiyaç duyup duymadıklarına

(olumlu-olumsuz) yönelik düşüncelerini belirleyebilmek açısından önem arz etmektedir. Bu önemle araştırmada sınıf öğretmenlerinin, ilkokulda kılavuz kitaplarının gerekliliğine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın amacına uygun olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1- Sınıf öğretmenlerinin kılavuz kitaplarının gerekliliğine ve hangi derslerde daha çok kullandıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?

2- Sınıf öğretmenlerinin, ilkokulda kılavuz kitapları kullanma durumları ve bu kitaplara eklenmesi ya da bu kitaplardan çıkarılması gereken bölümler hakkındaki görüşleri nelerdir?

3- Sınıf öğretmenlerinin, kılavuz kitapların yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğu hakkındaki görüşleri nelerdir?

4- Sınıf öğretmenlerinin, kılavuz kitapların psikomotor becerileri desteklemedeki yeterliliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

5- Sınıf öğretmenlerinin, kılavuz kitapların çoklu zeka kuramını desteklemedeki yeterliliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada, betimsel tarama modelinden faydalanılmıştır. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, (2010, 231)'e göre betimsel tarama, bir durum ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin veya ilgi, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği çalışmalar olarak tanımlanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin kullandıkları kılavuz kitapları hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışıldığı için betimsel tarama modeline başvurulmuştur.

Çalışma grubu

Araştırmaya Trabzon, Gaziantep, Balıkesir, Manisa, Tokat ilinde görev yapmakta olan olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden uygun durum örnekleme yoluyla seçilen 89 sınıf öğretmeni katılmıştır. *Uygun durum örnekleme araştırma hız kazandırmak ve kolay veri toplamak amacıyla uygun durumdaki kişilerin seçilmesine denir* (Ekiz, 2009, 106). *Öğretmenlere daha kolay erişebilmek ve araştırmaya hız kazandırabilmek için uygun durum örnekleme seçilmiştir.*

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Cinsiyet	f	%
Kadın	53	59.55
Erkek	36	40.45
Branş		
Sınıf Öğretmeni	75	84.26
Diğer Branşlar	14	15.74
Çalıştığı İl		
Balıkesir	6	6.74
Tokat	2	2.24
Manisa	9	10.12
Gaziantep	5	5.62
Trabzon	67	75.28
Hizmet Yılı		
1-10	16	17.97
11-20	42	47.19
21-30	20	22.47
31-40	11	12.35
Okuttuğu Sınıf		
1. Sınıf	17	19.10
2. Sınıf	20	22.47
3. Sınıf	30	33.71
4. Sınıf	22	24.72

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 59.55'i kadın, % 40.45'i erkek; % 43.82'si 31-40 yaş aralığında, % 32.58'i 41-50 yaş aralığındadır. Öğretmenlerin % 47.19'unun hizmet yılının 11 ile 20 yıl arasında, % 22.47'sinin ise 21 ile 30 yıl arasında değiştiği görülmektedir. Öğretmenlerin hepsi sınıf öğretmeni olarak görev yapmalarına rağmen asıl branşının sınıf öğretmeni olmayanların olduğu Tablo 1'de görülmektedir. Fakat öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (%84.26) asıl branşının sınıf öğretmeni olduğu görülmektedir. 5 farklı ilde görev yapmakta olan öğretmenlerin dörtte üçü (%75.28) Trabzon'da görev yapmaktadır. Her ilkokul sınıfı düzeyinden öğretmenin katıldığı araştırmada öğretmenlerin %33.71'i 3. sınıf, %24.72'si 4. sınıf, %22.47'si 2. sınıf, %19.10'u da 1. sınıf öğretmenidir.

Veri toplama aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu anket kullanılmıştır. Ekiz, (2009, 120) açık uçlu anketi, yapılandırılmış ya da özelleştirilmiş seçeneklerden ziyade katılımcıların ilgili çalışma alanında düşünce, duygu, inanç ve eğilimlerini ortaya çıkarılmayı amaçlayan, boş bırakılan yerleri doldurmayı amaçlayan sorulardan oluştuğunu, başlı başına açık uçlu sorulardan oluşabileceği gibi kapalı uçlu sorulardan oluşan anketin sonunda da araştırmanın doğasına göre açık uçlu soruların yer alabileceğini belirtmektedir. Araştırma kapsamında öğretmenlere yönelik hazırlanmış ankette bulunan soruların ilk 5 tanesi araştırmaya katkıda bulunan öğretmenler hakkında ön bilgileri (cinsiyet, hizmet yılı, brans, çalıştığı il, okuttuğu sınıf) elde etmeye yönelik hazırlanmıştır. Geri kalan 7 sorunun 6 tanesinde; kılavuz kitaplarının gerekliliğini ve öğretmenlerin kılavuz kitapları uygulama durumlarını, kılavuz kitaplardaki eksiklikleri ya da kılavuz kitaplardan çıkarılması gereken bölümleri, kılavuz kitapların yapılandırmacı yaklaşıma, çoklu zeka kuramına ve psikomotor becerileri ölçmedeki uygunluğunu belirlemeye yönelik soruların yer aldığı yapılandırılmış evet-hayır soruları ile kılavuz kitapları hangi derslerde kullandıklarını belirlemeye yönelik 8 dersi işaretleyebilecekleri soru bulunmakta ve bu soruların sonunda da açık uçlu cevap alabileceğimiz neden soruları yer almaktadır.

Veri toplama ve analiz süreçleri

Açık uçlu anket geliştirildikten sonra pilot uygulama yapılmıştır. 8 sınıf öğretmenine uygulanan anketle ilgili, öğretmenlerin görüşleri alındıktan sonra hatalar düzeltilmiş ve 1 konu alanı uzmanının onayıyla son hâli verilmiştir. Araştırmaya katkıda bulunan öğretmenlere, 6 soru öğretmenler hakkında kişisel bilgi almaya, 7 soru kılavuz kitaplarla ilgili bilgi elde etmeye yönelik hazırlanmış, yapılandırılmış ve açık uçlu soruların yer aldığı anket uygulanmıştır. 2017-18 eğitim-öğretim yılının Aralık ayında yapılan çalışmadaki veriler Trabzon'da 6 farklı okulda öğretmenlerin teneffüs veya öğle aralarında uygulanmıştır. Diğer 4 ilde (Gaziantep, Manisa, Tokat, Balıkesir) çalışmakta olan sınıf öğretmenlerine açık uçlu anket e-mail ile gönderilmiş, toplanan veriler tarayıcıdan tarandıktan sonra e-mail yoluyla araştırmacıya gönderilmiştir. Açık uçlu sorulardan oluşan anketlere verilen cevapların analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 256). Açık uçlu anket sorularının analizinde elde edilen veriler araştırmacılar tarafından farklı farklı analiz edilmiştir. Kodlamalar arasındaki güvenilirlik Miles ve Huberman (1994, 94) formülüyle hesap edilmiştir. Miles ve Huberman (1994, 94)'a göre güvenilirlik; araştırmacıların ortak kodları, ortak kodlarla, ortak olmayan kodların toplamına bölünüp, yüz ile çarpılması ile ulaşılır. Güvenirlik çalışması sonrasında kodlar arasındaki uyum %90 olarak görülmüştür. Sonrasında elde edilen bu yazılı veriler, SPSS 23.0 programında analiz edilmiş frekans (f) ve yüzde (%) olarak gösterilmiştir. Elde edilen verileri desteklemek için, görüşmeler sırasına göre 1, 2, 3... diye sıralanmış ve her görüşmenin numarasının önüne "öğret-

Kılavuz Kitapların Gerekliliği Hakkında Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

men” kelimesinin ilk harfi olan “ö” harfi getirilerek, öğretmenlere Ö1, Ö2, Ö3,... diye kodlar verilmiş ve tabloların yorumundan sonra öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Katılımcılardan kılavuz kitapların gerekliği hakkında düşüncelerini belirlemek için sorulan soruya alınan cevaplar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Sınıf Öğretmenlerinin Kılavuz Kitapların Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

Sınıf Öğretmenlerinin Kılavuz Kitaplarının Gerekliliğine İlişkin Görüşleri					
Evet (f=77, % = 81.05)			Hayır (f=18, % = 18.95)		
	f	%		f	%
Öğretmene rehberlik ediyor	51	53.68	Öğretmeni sınırlıyor.	2	2.10
Yorumsuz	5	5.26	Öğretmen kendisi kılavuz.	10	10.52
Dersi planlıyor.	17	17.89	Esnek değil.	3	3.15
Fazla etkinlik var.	3	3.15	Öğrenci seviyesine uygun değil	2	2.10
Öğretmenin plan yapmaması için	1	1.05	Yıllık plan yeterli.	1	1.05
Öğrencilerin psikomotor becerilerini geliştiriyor.	1	1.05			

Tablo 2’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu (%81.05) kılavuz kitapların gerekli olduğunu düşünmektedir. Kılavuz kitapların gerekliği ile ilgili 89 öğretmen 95 görüş bildirmiştir. Sınıf öğretmenleri kılavuz kitapların gerekli olmasının nedenini öğretmenlere rehberlik etmesi (%53.68), dersi planlaması (%17.89) nedeniyle gerekli olduğunu belirtirken, kılavuz kitaplarının gerekliğine hayır diyenlerin (%18.95), %10.52’ si öğretmenin kendisinin bir kılavuz olduğunu belirtmiştir.

Konuyla alakalı olarak olumlu görüş belirten öğretmenlerden Ö6 kodlu öğretmen “Adından anlaşıldığı gibi kılavuz kitaptır.” şeklinde, Ö34 kodlu öğretmen “Ders işlenirken yol gösterici olması kolaylık sağlıyor.” şeklinde, Ö49 kodlu öğretmen “Öğretmene yol gösteriyor. Daha düzenli akıcı ders işleniyor. İçinde bulunan etkinlikler öğretmen için faydalı oluyor.” şeklinde, Ö5 kodlu öğretmen “Uygulamaya çalışıyorum. Öğretmen kılavuzundaki yönlendirmeler doğrultusunda öğrencilerin çalışma kitabındaki etkinlikleri yapmalarını, öğretmen gözetiminde sağlıyor.” şeklinde, Ö29 kodlu öğretmen “Derslerin işlenişini kılavuz kitaplardan takip ediyorum. Verilen işleniş basamakları ve önerilerden yola çıkarak daha etkili bir ders yapabiliyorum.” şeklinde düşüncelerini ifade ederken, Ö39 kodlu öğretmen konuya ilişkin olumsuz görüşe sahip olduğunu “Öğretmenin sınıfta bir kılavuza ihtiyacı olmamalı.” diyerek ifade etmiştir.

Öğretmenlere kılavuz kitaplardan çıkarılması ya da kılavuz kitaplara eklenmesi gereken yerler sorulmuş ve konu ile ilgili düşünceleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Sınıf Öğretmenlerinin Kılavuz Kitaplara Eklenmesi ve Kılavuz Kitaplardan Çıkarılması Gereken Bölümlere İlişkin Görüşleri

Kılavuz kitaplara Eklenmesi Gereken veya Çıkarılması Gereken Bölümlere İlişkin Bilgiler				
Evet-Hayır	Görüşler	f	%	
Evet (f= 78, % = 74.99)	Evet Eklemeli (f=61, %59,80)	Değerlendirme kısmını zenginleştirdim	6	5.88
		Yazılar büyük olmalı.	2	1.96
		Etkinlik eklerdim.	43	42.16
		Yorumsuz	10	9.80
	Evet Çıkarılmalı (f=17, %16.67)	Esnek yapardım.	2	1.96
		Metinleri kısaltırdım.	1	0.98
		Öğretmenin tarzına uymuyor.	1	0.98
		Ayrıntılı, sadeleşmeli.	13	12.75
Hayır (f= 24, % = 23.53)	Gerekçe	Yeterli	4	3.92
		Gereksiz	5	4.90
		Esnek değil	2	1.96
		Yorumsuz	13	12.75

Sınıf öğretmenlerinin dörtte üçüne yakını (%74.99) kılavuz kitaplara ekleme ya da kılavuz kitaplardan çıkarılma yapılması gerektiğini düşünmektedir. Ekleme ve çıkarılma yapılmasını düşünen öğretmenlerin %59.80'i kılavuz kitaplara ekleme yapılması gerektiğini, %16.67'si çıkarma yapılması gerektiğini, %23.53'ü ise ekleme ve çıkarma yapılmaması gerektiğini düşünmektedir. 89 sınıf öğretmenin 104 görüş bildirdiği soruyla ilgili olarak öğretmenlerin %42.16'sı etkinliklerin yetersiz olduğunu, kılavuz kitaplara etkinlik eklenmesi gerektiğini, %12.75'i kitapların ayrıntılı hazırlandığını sadeleşmesi gerektiğini, %12.75' i ise ekleme ve çıkarma yapılmamalı demesine rağmen konuyla ilgili yorumsuz kalmıştır.

Kılavuz kitaplara ekleme yapılmasına ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden Ö56 kodlu öğretmen, "*Etkinlik örnekleri, psikomotor beceri örnekleri eklerdim.*" diyerek, Ö80 kodlu öğretmen "*Bölgelerin şartlarına uygun etkinliği ve çalışma yaprağı zengin bir kitap olursa daha faydalı olacağı kanaatindeyim.*" şeklinde, Ö18 kodlu öğretmen "*Daha çok bulmaca vb. gibi eğlenceli, öğretici etkinlikler eklerdim.*" şeklinde, Ö67 kodlu öğ-

Kılavuz Kitapların Gerekliliği Hakkında Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

retmen “Kılavuz kitaplarda daha fazla oyun yer almalıdır.” şeklinde görüş bildirirken, Ö36 kodlu öğretmen “*Bence yeterli olduğunu düşünüyorum. Hatta bazen etkinliklerin hepsini uygulayamıyorum.*” diyerek kitapların yeterli olduğunu belirtmiş, Ö76 kodlu öğretmen de kılavuz kitaplardan çıkarılması gereken yerlere ilişkin olarak “*Çocukların ilgisini çekmeyen, dünyasına hitap etmeyen bölümleri çıkarırım.*” önerisinde bulunmuştur.

İkinci alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kılavuz kitaplarını kullanma durumları sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Sınıf Öğretmenlerinin Kılavuz Kitapları Kullanma Durumlarına İlişkin Görüşleri

Sınıf Öğretmenlerinin Kılavuz Kitabı Kullanma Durumları			
	Görüşler	f	%
Evet (f=49, %=44.52)	Yorumsuz	8	7.27
	Güzel etkinlikler var.	7	6.36
	İşini kolaylaştırıyor.	14	12.72
	Öğrenci seviyesine uygun.	9	8.18
	Öğretmene rehberlik ediyor.	8	7.27
	Esnek hazırlanmış.	2	1.81
	Yöntem teknik zenginliği var.	1	0.91
Hayır (f=61, %=55.48)	Öğrenci seviyesine uygun değil.	18	16.36
	Zaman yetmiyor.	15	13.64
	Yetersiz	2	1.81
	Öğretmeni sınırlandırıyor.	1	0.91
	Kitap verilmedi.	11	10.00
	Esnek hazırlanmamış.	5	5.00
	Öğretmeni hazıra alıştıyor.	2	1.81
	Kitaptaki yazılar çok küçük.	1	0.91
	Yardımcı kaynak kullanıyorum.	1	0.91
	Teknolojiden faydalanıyorum.	1	0.91
	Fiziki ortam uygun değil.	1	0.91
	Kendim etkinlik hazırlıyorum.	3	2.73

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere; sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası (%55.48) kılavuz kitaplarını kullanmaktadırlar. 89 sınıf öğretmenin 110 görüş bildirdiği “Kılavuz kitabı kullanıyor musunuz?, Neden?” açık uçlu sorusuna öğretmenlerin % 16.36’sı kılavuz kitaplardaki etkinliklerin öğrenci seviyesine uygun olmadığından,

%13.64'ü kılavuz kitapları uyguladıklarında zamanın yetmediğinden, %10.00'unun ise kitap verilmediğini belirtirken, %12.72'si işlerini kolaylaştırdığı gerekçesiyle kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Kılavuz kitapları kullanmadığını belirten öğretmenlerden Ö69 kodlu öğretmen düşüncelerini “*Uygulamıyorum. Çünkü kitaptaki etkinliklerin bir kısmı sınıf seviyesine, bir kısmı bulunduğumuz il ve toplum kurallarına uygun değil.*” şeklinde, Ö74 kodlu öğretmen “*Etkinlikler sınıf seviyesine uymuyor.*” şeklinde, Ö27 kodlu öğretmen “*Kılavuz kitapların öğrenci seviyesine tam uygun olduğunu düşünmüyorum.*” şeklinde, Ö26 kodlu öğretmen “*Planlanan zamanı aşıyor.*” şeklinde, Ö11 kodlu öğretmen “*Bu yıl 1. Sınıf öğretmenlerine hiçbir kılavuz kitap verilmediği için uygulayamıyorum.*” şeklinde belirtirken, kılavuz kitapları kullandığını söyleyen Ö5 kodlu öğretmen ise düşüncelerini “*Uygulamaya çalışıyorum. Öğretmen kılavuzundaki yönlendirmeler doğrultusunda öğrencilerin çalışma kitabındaki etkinlikleri yapmalarını, öğretmen gözetiminde sağlıyor.*” diyerek belirtmiştir.

Öğretmenlere kılavuz kitapları en çok hangi derslerde kullandıkları sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Sınıf Öğretmenlerinin Kılavuz Kitapları Hangi Derslerde Daha Çok Kullandıklarına İlişkin Görüşleri

Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Kılavuz Kitaplar					
Dersler	f	%	Dersler	f	%
Türkçe	80	25.80	Hayat Bilgisi	56	18.06
Matematik	69	22.26	Müzik	34	10.97
Fen Bilimleri	26	8.39	Trafik Bilgisi	12	3.87
Sosyal Bilgiler	24	7.74	İnsan Hakları ve Yurttaşlık	9	2.90
Genel toplam	F= 310, % = 100				

Sınıf öğretmenlerinin en çok Türkçe (%25.80), sonra Matematik (%22.26), daha sonra Hayat Bilgisi (%18.06) ve en sonda ise İnsan hakları ve Yurttaşlık dersinde (%2.90) kılavuz kitabı kullandıkları görülmüştür.

Kılavuz kitaplara en çok hangi derste ihtiyaç duyduklarına yönelik olarak Ö5 kodlu öğretmen düşüncelerini “*Kılavuz kitaplar daha çok ana derslerde kullanılıyor.*” şeklinde ifade ederken, Ö30 kodlu öğretmen “*Tüm derslerde kullanıyorum. Ana derslerde daha fazla kullanıyorum.*” şeklinde belirtmiş, Ö33 kodlu öğretmen de tek bir kılavuz kitap kullandığını “*Sadece Türkçe dersinin kılavuz kitabı var, o yüzden onu kullanıyorum.*” diyerek belirtmiştir.

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

Açık uçlu anket soruları ile öğretmenlerin kılavuz kitapların yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğu hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 6: Sınıf Öğretmenlerinin Kılavuz Kitapların Yapılandırmacı Yaklaşıma Uygunluğu Hakkındaki Görüşleri

Kılavuz Kitapların Yapılandırmacı Yaklaşıma Uygunluğu			
	Görüşler	f	%
Evet (n=60, % = 67.41)	Yorumsuz	35	39.32
	Öğrenci merkezli	20	22.47
	Öğretmen rehber	3	3.37
	Öğrenci bildiklerini yapılandırıyor	1	1.67
	Hedeflere ulaştırarak yönerge var	1	1.67
Hayır (n=29, % = 32.59)	Yetersiz	7	7.87
	Yorumsuz	13	14.60
	Öğretmen merkezli	7	7.87
	Öğretmeni sınırlıyor	1	1.67
	Bireysel farklılıkları gözetmiyor	1	1.67

Tablo 6’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin %67.41’i kılavuz kitapların yapılandırmacı yaklaşıma uygun olduğunu düşünmektedir fakat neden uygun olup olmadığına ilişkin olarak öğretmenlerin %39.32’si yorumsuz kalırken %22.47’si öğrenci merkezli olduğunu düşünmektedir.

Kılavuz kitapların yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğu ile ilgili olarak Ö9 kodlu öğretmen “*Bilgiyi öğrenciye buldurma konusunda yol gösterici olduğundan uygun buluyorum.*” şeklinde, Ö67 kodlu öğretmen “*Öğrenciyi merkeze alan etkinlikler yaptırıyor. Öğretmene daha çok rehber konumunda hareket etmesini sağlıyor.*” şeklinde, Ö10 kodlu öğretmen “*İç ve dış etkenlere göre kısmen diyebilirim. Burada önce çocukların kapasitesi ve üretkenliği önemli.*” şeklinde uygun olduğu yönünde görüş bildirirken, Ö77 kodlu öğretmen “*Uygun olduğunu düşünmüyorum. Kılavuz kitaplardaki pek çok etkinliğin yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlanmadığını düşünüyorum.*” diyerek uygun olmadığını belirtmiştir.

Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular

Sınıf öğretmenlerine kılavuz kitapların psikomotor becerileri kazandırmadaki yeterliliği sorulmuş ve öğretmenlerden elde edilen veriler Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Sınıf Öğretmenlerinin Kılavuz Kitapların Psikomotor Becerileri Kazandırma Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Kılavuz Kitapların Psikomotor Becerileri Kazandırma Durumları			
	Görüşler	f	%
Hayır (f=41, %=43.81)	Bilişsel alana yönelik	9	9.78
	Etkinlikler yetersiz	24	26.08
	Öğrenci seviyesine uygun değil	4	4.35
	Yorumsuz	2	2.18
	Malzeme temini zor	2	2.18
	Yorumsuz	16	17.39
Evet (f=51, %=56.18)	Destekleyici etkinlikler var	33	35.87
	Sinir sistemini geliştiriyor	1	1.09
	Fiziksel gelişime destek sağlıyor	1	1.09

Sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası (%56.18) kılavuz kitapların psikomotor becerileri desteklediğini düşünmektedir. 89 sınıf öğretmeni neden desteklemektedir açık uçlu sorusuna 92 görüş bildirmişlerdir ve bu görüşlerin %35.87’si psikomotor becerileri destekleyen etkinlikler bulunduğuna yönelik iken %26.08’i etkinliklerin yetersiz olduğuna yöneliktir.

Kılavuz kitapların psikomotor becerileri desteklediğini belirten öğretmenlerden Ö1 kodlu öğretmen “Psikomotor becerileri destekleyici etkinliklere yer verilmiştir.” şeklinde, Ö7 kodlu öğretmen “Kılavuz kitapların öğrencilerin faaliyetleri açısından psikomotor becerilerini destekleyen etkinliklere yer verilmiştir.” şeklinde, Ö67 kodlu öğretmen “Öğrencilere uygun oyunlar ve materyal çeşitliliği olduğu için uygun olduğunu düşünüyorum.” şeklinde görüş bildirirken, Ö9 kodlu öğretmen “Çizim ve boyama bölümlerine yer vermesi yönüyle destekliyor. Ancak psikomotor beceriler üzerinde daha da fazla durulabilir.” diyerek desteklediği yönün yanında bir de öneride bulunmuştur. Konuyla ilgili olumsuz düşünen öğretmenlerden Ö21 kodlu öğretmen düşüncelerini “Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Daha çeşitlendirilmesi gerekir.” diyerek, Ö51 kodlu öğretmen de “Daha çok zihinsel alanla ilgili.” diyerek, Ö48 kodlu öğretmen ise gerekçesiz şekilde “Yeterli değil.” belirtmiştir.

Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Sınıf öğretmenlerine kılavuz kitapların çoklu zeka kuramının hangi zeka alanlarına yönelik hazırlandığını düşündükleri sorulmuş ve öğretmenlerden elde edilen veriler Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8: Sınıf Öğretmenlerinin Kılavuz Kitapların Çoklu Zeka Alanlarını Destekleme Durumlarına İlişkin Görüşleri

Kılavuz kitapların Çoklu Zeka Kuramına Göre Tüm Zeka Alanlarını Desteklemesi						
Evet-Hayır	f	%	Görüşler	f	%	
Evet	48	53.93	Yorumsuz	22	24.71	
			Farklı zeka alanlarına yönelik etkinlikler var	25	28.09	
			Yaratıcı ve düşündürüyor	1	1.12	
Hayır	41	46.07	Her zekaya yönelik etkinlik yok.	25	28.09	
			Müzik ve görsel zekaya yönelik yok.	1	1.12	
			Yorumsuz	14	15.73	
			Yetenekli çocuklara göre hazırlanmış	1	1.12	

Kılavuz kitapların çoklu zeka kuramına göre hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin soruya sınıf öğretmenlerinin %53.93’ü evet cevabı verirken %46.07’si hayır cevabı vermiştir. Çoklu zeka kuramını destekliyor diyen öğretmenlerin %28.09’u her zeka alanına yönelik etkinliklerin olduğunu belirtirken, çoklu zeka kuramını desteklemiyor diyen öğretmenlerin %28.09’u da her zekaya yönelik etkinlik olmadığını belirtmiştir.

Konuyla ilgili olarak olumlu düşünen öğretmenlerden Ö77 kodlu öğretmen “*Hazırlanan kılavuz kitaplarda tüm zeka alanlarına hitap edebilecek etkinliklerin olduğunu görmekteyiz. Kılavuz kitaplardaki etkinliklerin farklı zeka türünde olan sınıftaki öğrencilere yeterince hitap ettiğini düşünüyorum.*” şeklinde görüş bildirirken, Ö71 kodlu öğretmen “*Etkinlikler kısıtlı olsa da çoklu zeka kuramını destekliyor. Konuşabilecekleri, araştırabilecekleri, kendilerinin sunum yapabileceği, düşünüp yazabilecekleri, resim yoluyla fikirlerini sunacakları etkinlikler var.*” diyerek sınırlı yönünün olduğundan bahsetmiştir. Ö11 kodlu öğretmen ise “*Tüm zeka alanları olmasa da birçok zeka alanına göre etkinlikler mevcut.*” diyerek, Ö57 kodlu öğretmen de “*Etkinlikler daha çok bilişsel becerileri ölçmektedir.*” diyerek olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin kendilerine rehberlik ettiği gerekçesi ile kılavuz kitapları gerekli gördüğü sonucuna benzer olarak, Ayvacı ve Er-Nas, (2009, 222) da yaptıkları bir araştırmada kılavuz kitapların gerekli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kılavuz kitaplarını gerekli kılan ise; içinde ders kitabına takviye niteliğinde aktiviteler,

projeler ve alternatif ölçme değerlendirme ölçekleri bulundurmasıdır (Köseoğlu ve diğ-
gerleri, 2003, 24). Kısacası kılavuz kitapların dersin hazırlık, öğretim, değerlendirme
sürecinde öğretmene yardımcı oluyor olması bu kitapların gerekli olduğu görüşünü
ortaya çıkarıyor olabilir Fakat öğretim sürecine, ölçme değerlendirme etkinliklerine,
yönergelere uymayan öğretmenler (Yaman ve Demir, 2015, 30), kılavuz kitapların ya-
ratıcılıklarını körelttiği, kendilerini hazırcılığa alıştırdığı görüşüne sahip olabilir (Gö-
çer, 2011, 154). Bu görüşte olmayan öğretmenler kılavuz kitaplardaki yönergeleri sırası
ile takip edebilir, dolayısıyla faydasını görebilir ve gerekli olduğu yönünde görüş bil-
direbilir.

Araştırmada sınıf öğretmenleri kılavuz kitaplara çok etkinlik eklenmesi gerekti-
ğini ifade etmişlerdir. Kılavuz kitapların; öğrencilere temel becerileri kazandırmada
(Hayırsever, 2010, 6), etkinliklerin tasarlanmasında ve kullanılmasında, yöntem ve
tekniklerin kullanımında, ifadelerin anlaşılabilirliğinde ve görsel-fiziksel düzeninde (Te-
keli-Yıldızhan, 2010, 3), öğrencilerin ön bilgilerini açığa çıkaracak etkinlikler açısın-
dan, duyuşsal özelliklerini yansıtacak etkinlikler bakımından yetersiz olması (Bircan
ve Gökbulut, 2014, 56), öğrencilerin soru sorma becerilerini geliştirmelerinde yetersiz
kalması (Erdoğan, 2017, 185), ölçme değerlendirmede yeterli olmaması, yönergeler
sunmada başarısız olması ve yöntem teknikler konusunda yetersiz olması (Alkış Kü-
çükaydın ve İşcan, 2017, 1) öğretmenlerin etkinlik eklenmesi gerektiği düşüncesine
kapılmalarına neden olabilir. Bu bağlamda kılavuz kitapların hedef, içerik, eğitim du-
rumları ve değerlendirme aşamalarında eksikliklerinin olduğu, bunun ise zenginleşti-
rilmiş etkinliklerle aşılabileceği düşünülebilir.

Araştırmada sınıf öğretmenleri, kılavuz kitapları öğrenci seviyesine uygun olma-
dığı için kullanmadıklarını ifade ederken; Toraman, (2010, 73) öğretmenlerin kılavuz
kitap kullanmaya yönelik kararsız tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu
durumun altında kılavuz kitapların, öğrenilenleri günlük hayata yansıtmada konusunda
yetersiz kalması (Bircan ve Gökbulut, 2014, 56), öğrenci başarısını değerlendirmede
öğretmene yeteri kadar rehberlik etmemesi (Yıldırım, 2011, 5), giriş ve değerlendirme
bölümlerinin yetersiz olması (Gökulu, 2015, 683), öğretmenlerin değerlendirme ölçek-
lerini uygulamalarını zorlaştırması ve kılavuz kitaplara bağlı kaldıklarında materyal,
araç eksikliği yaşamaları, bilgilendirici içeriğinin eksik olması (Ayvacı ve Er-Nas, 2009,
221), öğretim programındaki konuların içeriğini yansıtmaması (Demirci, 2009, 210),
karışık hazırlanması ve etkinliklerle kazanımların bire bir örtüşmemesi (Toraman,
2010, 74), kitaplarda yer alan kazanımların daha çok bilgi ve ilkeleri ezberlemeye ve
hatırlamaya yönelik hazırlanması (Şimşek-Özkan, 2011, 140) yatıyor olabilir. Kılavuz
kitapların derse hazırlık, dersin uygulanma ve dersin değerlendirme aşamalarında ye-
tersiz olması, öğretmenlerin kılavuz kitapları yetersiz görmelerine ve dolayısıyla da
kullanmamalarına neden oluyor olabilir.

Araştırmada öğretmenler en çok Türkçe dersinde kılavuz kitaba ihtiyaç duyduklarını
belirtmişlerdir. Özbay, (2003, 37), tarafından yapılan bir araştırmada öğretmen-

lerin sınıf ortamında kullandıkları materyaller arasında en çok %94,44'lük oranla Türkçe ders kitabının yer aldığı görülmektedir. Türkçe dersi öğrenme alanlarının ve bu öğrenme alanlarındaki kazanımların fazla olması, öğretmenlerin kendilerine yardımcı olacak bir kaynak aramalarına neden olabilir. Çünkü dersin verimli geçmesi için iyi planlanmış olması ve kazanımlara yönelik etkinliklerin yer alması gerekebilir. Bu amaçla öğretmenlerin başvurabileceği en yakın kaynak, öğrenme etkinliklerinin uygulanmasında, değerlendirilmesinde ve geliştirilmesinde büyük öneme sahip olan kılavuz kitaplarıdır (Turan ve Karabacak, 2008, 150). Kılavuz kitapların bu özellikleri taşıması hangi derse ait olursa olsun, öğretmenlerin başvuracağı, işini kolaylaştırıcı en yakın kaynaklar olarak görülmektedir.

Sınıf öğretmenleri kılavuz kitapların yapılandırmacı yaklaşıma uygun olduğunu ifade etmelerine rağmen Kılıç, (2008, 7) kılavuz kitapların yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğu konusunda öğretmenlerin kararsız kaldıkları sonucuna ulaşmıştır. Yine araştırmada sınıf öğretmenlerinin kılavuz kitapların yapılandırmacı yaklaşıma neden uygun olduğu konusunda yorum yapmadıkları görülmektedir. Kılavuz kitapların öğrencileri araştırmaya sevk edici nitelikte olmaması (Alkış Küçükaydın ve İşcan, 2017, 1), kitaplarda yer alan etkinlik seçeneklerinin sadece dersin işleniş bölümüne yönelik olması, hazırlık ve değerlendirme basamaklarında kullanılmaması açısından yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun olmaması (Şimşek- Özkan, 2011, 143), öğretmenlerin çelişkide kalıp neden yapılandırmacı yaklaşıma uygun veya değil konusunda kararsız kalmalarına, dolayısıyla da yorum yapamamalarına neden oluyor olabilir.

Öğrenme işlemine katılan duyu organlarımızın sayısı ne kadar fazla ise o kadar iyi öğrenir o kadar geç unuturuz (Çilenti, 1984: akt. Çepni ve diğerleri, 2010, s. 211). Araştırmada da öğretmenler kılavuz kitapların içinde bulunan çeşitli etkinlikler sayesinde öğrencilere psikomotor becerileri kazandırmada yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Kılavuz kitaplardaki etkinliklerin kazanımlara yönelik olarak birden fazla duyuya hitap ediyor olması öğretmenlerin kılavuz kitapların psikomotor becerileri desteklediği yönünde düşünce geliştirmelerinin nedeni olabilir.

Akkocaoğlu, (2009, 5)'nin yapmış olduğu bir araştırmada, öğretmen kılavuz kitaplarının daha çok sözel ve görsel zeka alanlarına hitap ettiği, diğer zeka alanlarına ilişkin etkinlikler bakımından kitapların eksik kaldığı sonucuna ulaşmıştır. Bayram ve Baki, (2014, 133) ise kılavuz kitapların daha çok sözel-dilsel ve sayısal-mantıksal zeka alanlarına yönelik hazırlandığı diğer zeka alanlarında sınırlı kaldığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada da öğretmenlerin yarısına yakını tüm zeka alanlarını kapsayan etkinliklerin kılavuz kitaplarda bulunmadığını ifade ederken yarısından biraz fazlası kılavuz kitapların içindeki etkinlikler sayesinde çoklu zeka kuramının tüm zeka alanlarını kapsadığını belirtmişlerdir. Her iki görüşte de kılavuz kitaplardaki etkinliklerin, ya çoklu zeka alanlarını kapsadığı ya da kapsamadığı ifade edilmektedir. Öğretmenlerin çoğunun çoklu zeka alanlarını kapsadığını ifade etmesinin altında; kılavuz kitaplarda kazanımlara yönelik çok sayıda kullanılacak alternatif yöntem ve tekniklerin

bulunması, bunlara yönelik etkinlik örneklerinin olması, değerlendirmede kullanılan farklı ölçme araçlarının olmasından kaynaklanıyor olabilir. Etkinliklerin çoklu zeka alanlarını kapsamadığını belirten öğretmenlerin ise böyle düşünmelerinin nedeni, dersin sadece uygulama aşamasında kılavuz kitaba ihtiyaç duyan, bu bölümde kendini eksik hisseden ya da farklı zeka türlerine yönelik aktivite hazırlamak istemeyen öğretmenlerin daha çok başka kaynaklar tarafından hazırlanmış, hazır olarak alabilecekleri etkinliklere ihtiyaç hissetmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Çünkü araştırmanın bir başka alt problemünde sınıf öğretmenlerine kılavuz kitaplara eklenmesi gereken ya da çıkarılması gereken yerler ile ilgili soru sorulmuş, öğretmenlerin yarısına yakını (bkz. tablo 3) etkinlikler eklenmeli diye cevap vermiştir. Etkinlikleri yetersiz gören bu öğretmenlerin, farklı zeka alanlarına etkinlik yolu ile ulaşabileceğini düşünmeleri, çoklu zeka alanlarını kapsıyor demelerine ispat olarak gösterilebilir.

Öneriler

Öğrenci seviyesine uygun, bol etkinlik içeren kılavuz kitapların sınıf öğretmenlerine dağıtılması gerekmektedir.

Öğretmenlerin kılavuz kitaplara etkinlikler eklenmesi gerektiği sonucundan yola çıkarak, kılavuz kitaplar hazırlanırken çoklu zeka alanlarına ve psikomotor becerileri kazandırmaya yönelik etkinlikler eklenerek hazırlanabilir.

Kılavuz kitaplar hazırlanırken öğretmen görüşlerine başvurularak öğretmenlerin gereksiz gördüğü bölümler çıkarılabilir ve bu sayede de kılavuz kitap kullanımı artırılabilir.

2017-2018 eğitim öğretim yılında kılavuz kitabı verilmeyen 1. sınıf öğretmenlerinin kılavuz kitapların gerekliliğine yönelik görüşleri alınabilir.

Kaynaklar

- Akar, C. ve Yalçın, D. (2017). "İlkokul 4. Sınıf sosyal bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabında Yer Alan Kavramlar Listesinin Demokrasi ve Çok kültürlülük Kavramları Açısından İncelenmesi", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 435-450.
- Akinoğlu, O. (2004). "Yapılandırmacı Öğrenme ve Coğrafya Öğretimi", *Marmara Coğrafya Dergisi*, 10, 73-94.
- Akinoğlu, O. (2011). *Öğrenme-Öğretmede Yeni Yönelimler*, (Ed: Behçet Oral). Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Akkocaoğlu, N. (2009). *MEB İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitabının Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Uygunluğunun İncelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Kılavuz Kitapların Gerekliiği Hakkında Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

- Akpınar, B. (2010). "Yapılandırmacı Yaklaşımda Öğretmenin, Öğrencinin ve Velinin Rolü", Eğitim Bir Sen Dergisi, 6(16). 15-20.
- Alkış-Küçükaydın, M. ve İşcan, A. (2017). "İlköğretim 3.Sınıf Türkçe Ders Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitabının Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Uygunluk Düzeyi", Ana Dili Eğitim Dergisi, 5(1),1-13. DOI: 10.16916/aded.268692.
- Aydın, H. (2007). Felsefi temeller ışığında yapılandırmacılık, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Ayvacı, Ş. H. ve Çoruhlu, Ş, T. (2011). "İlköğretim 7. Sınıf Fen ve Teknoloji Öğretmen Kılavuz Kitabının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi" Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(1), 25-37.
- Ayvacı, Ş. H. ve Er-Nas, S. (2009). "Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Yapılandırmacı Kurama göre Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi", Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi, 3(2), 212-225.
- Bakar, E., Keleş, Ö. ve Koçakoğlu, M. (2009). "Öğretmenlerin MEB 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Kitap Setleriyle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi", Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 1, 41-50.
- Bayram, B. ve Baki, Y. (2014). "Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabının Çoklu Zekâ Kuramı Açısından Değerlendirilmesi", Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 9, 133-147.
- Bircan, M. A. ve Gökbulut, Y. (2014). "İlkokul 1.Sınıf Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı Ve Öğretmen Kılavuz Kitabı'nın Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Uygunluk Düzeyi", Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE, 3(4), 49 – 60.
- Brooks, J. G. ve Brooks M. G. (1993). In Search Of Understanding: The Case For Constructivist Classrooms, Association For Supervision And Curriculum Development, Alexandria: Virginia.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, (4. Basım), Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Ceyhan, E., ve Yiğit, B. (2003). Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Ceylan, D. (2018). Kılavuz kitaplar neden kaldırıldı?. [Online]: <https://www.memurlar.net/haber/780492/ogretmen-kilavuz-kitapları-neden-kaldırıldı.html> adresinden 26.02.2019 tarihinde edinilmiştir.
- Çandar, H. ve Şahin, A. E. (2013). "Yapılandırmacı Yaklaşımın Sınıf Yönetimine Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [H. U. Journal of Education], 44, 109-119.
- Çepni, S., Ekiz, D., Ayas, A. ve Akyıldız, S. (Ed.) (2010). Öğretim ilke ve yöntemleri, Celepler Matbaacılık, Trabzon.
- Demirci, B. (2009). 2006 İlköğretim Müzik Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı, Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Uygulamadaki Görünümüne Yönelik Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

- Demirel, Ö. (2001). Eğitim Sözlüğü, Pegema Yayıncılık, Ankara.
- Ekiz, D. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Erdoğan, T. (2007). "İlköğretim 3.Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabının Yapılandırıcı Yaklaşımına Uygunluğu", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(14), 163-172.
- Erdoğan, T. (2017). "İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Türkçe Dersine İlişkin Sordukları Soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisi Açısından Görünümü", Eğitim ve Bilim, 42(192), 173-191, DOI: 10.15390/EB.2017.7407 .
- Glaserfeld, E. (2007). "A Constructivist Speculation About Parmenides", Constructivist Foundation, 3(1), 27-29.
- Golding, C. (2011). "The Many Faces of Constructivist Discussion", Educational Philosophy and Theory, 10 (11), 1-18.
- Göçer, A. (2011). "İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarının İşlevselliğinin Belirlenmesi", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(16) 154-164.
- Gökulu, A. (2015). "Sekizinci Sınıf Fen ve Teknoloji Ders Kitap Setlerinin Yapılandırıcı Yaklaşımına Göre Değerlendirilmesi", Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10(11), 683-706.
- Hayırsever, F. (2010). Sosyal Bilgiler Ders, Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kazandırılması Hedeflenen Temel Beceriler Açısından Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Horstman, B. ve White, W. G. (2002). "Best Practice Teaching in College Success Courses: Integrating Best Practice Teaching Methods into College Success Courses", The Journal of Teaching and Learning, 6 (1), 6-15.
- Johnson, M. G. (2004). "Constructivist Remediation: Correction in Context", International Journal of Special Education, C. 19, S. 1, s.72 – 88.
- Jonassen D H., K. L Peck ve B G. Wilson.(1999). Learning With Technology: A Constructivist Perspective, Prentice Hall, New Jersey.
- Kesercioğlu, T. ve Aydoğdu, M. (2005). İlköğretimde Fen ve Teknoloji Öğretimi, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kılıç, H. C. (2008). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Ders, Öğrenci Çalışma ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Yapılandırıcı Yaklaşımına göre Niteliğine ve Saptanan Sorunlara Yönelik Görüşleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.
- Kılıç, G. B. (2001). "Oluşturmacı Fen Öğretimi", Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 1(1), 7-22.

Kılavuz Kitapların Gerekliiği Hakkında Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

- Koohang, A., Riley, L. ve Smith, T. (2009). "E-Learning and Constructivism: From Theory to Application", Presented at the Informing Science ve Information Technology Education Conference, Macon, Georgia.
- Köseoğlu, F., Atasoy, B., Kavak, N., Akkuş, H., Budak, E., Tümay, H., Kadayıfçı, H., ve Taşdelen, U. (2003). Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı İçin Bir Fen Ders Kitabı Nasıl Olmalı ?, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Liang, L.L. ve Gabel, D. L. (2005). "Effectiveness of a constructivist Approach to Science Instruction for Prospective Elementary Teachers", International Journal of Science Education, 27 (10), 1143- 1162.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2004). Tebliğler Dergisi, Sayı: 2560. [Online]: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/pdf/2560.pdf> adresinden 08.05.2018 tarihinde edinilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2006). Tebliğler Dergisi, Sayı: 2589. [Online]: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2589_0.html adresinden 08.05.2018 tarihinde edinilmiştir.
- Miles, B. M. ve Huberman, A. M. (1994). Qualitative Data Analysis, (2nd ed.), Sage Publisher, London.
- Özbyay, M. (2003). Öğretmen Görüşlerine göre İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi, Gölge Ofset Matbaacılık, Ankara.
- Özerbaş, M. A. (2007). "Yapılandırmacı Öğrenme Ortamının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Kalıcılığına Etkisi", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(4), 609-635.
- Saban, A. (2004). Öğrenme Öğretme Süreci, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Sağlam, H. İ. ve Bilgili, S. A. (2006). "Aktif Öğrenmeyi Temel Alan Yapılandırmacı Yaklaşımın Sosyal Bilgiler Öğretimine Yansımaları", Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, 271-285.
- Savery, J. R. ve Duffy, T. M. (1995). "Problem Based Learning: An Instructional Model adn Its Constructivist Framework", Educational Technology, 35, 31– 38.
- Simpson, T. L. (2002). "Dare Oppose Constructivist Theory?", Educational Forum, 66 (4), 347 – 354.
- Sönmez, V. (2005). "Bilimsel Araştırmalarda Yapılan Yanlılıklar", Eğitim Aratırmaları Dergisi, 18, 150-17.
- Şimşek-Özkan, Z. (2011). İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitabının Yapılandırmacı Anlayışa Uygunluğunun İncelenmesi (6. Sınıf Örneği), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri.
- Tekeli-Yıldızhan, N. (2010). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

- Toraman, F. (2010). İlköğretim 1. Kademedeki Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Kılavuz Kitabı Kullanmaya Yönelik Tutumları (Kırıkkale İli Örneği), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Turan, İ., ve Karabacak, N. (2008). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Öğretimdeki Yansımaları", Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, 177, 138-151.
- Uluçınar Sağır, Ş. (2017). "Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Fen Kılavuz Kitaplarının İncelenmesi", Karaelmas Journal of Educational Sciences, 5, 19-29.
- Vermette, P. ve Foote, C. (2001). "Constructivist Philosophy and Cooperative Learning Practice: Toward Integration and Reconciliation in Secondary Classrooms", American Secondary Education, 30(1), 26-37.
- Yaman, T. ve Demir, S. B. (2015). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Kullanımına Yönelik Bir Değerlendirme", Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi (ALEG), 1(1), 23-32.
- Yıldırım, E. (2011). İlköğretim Altıncı Sınıf Matematik Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabına İlişkin Öğretmen Görüşleri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

